SAVYTSKYI A., SHCHERBAKOVA T. READINESS TO STUDY OF CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH DOWN'S SYNDROME/

The article reveals the essence of the concept of readiness for education of children with Down's syndrome, defines the main components of this readiness: intellectual, physical, socio-psychological and personal. The specifics of cognitive, speech, and motor development of children with trisomy-21 are outlined, which significantly affects their educational trajectory. The role of an adaptive learning environment and individual educational programs is analyzed. The author emphasized the need for a comprehensive approach to the assessment of educational readiness, which involves the involvement of an interdisciplinary team of specialists and the active participation of parents. Prospects for further research in the direction of creating diagnostic tools, methodical support and support for families of children with special educational needs have been identified.

The article highlights the concepts of individualized education of children with Down syndrome in the conditions of inclusive education. The psychomotor development of children with this genetic pathology and the related foundations of education in junior high school are considered in detail. An analysis of modern special literature was carried out regarding the features of the application of forms and methods of individualization in the process of development of children with Down syndrome in educational institutions. The main methodological provisions of the education of these children in the conditions of integration into general educational institutions have been determined.

Keywords: children with Down syndrome, readiness for learning, inclusive education, special educational needs, intellectual readiness, socio-psychological adaptation, developmental assessment, individual educational trajectory, developmental educational environment.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2025.48.20
УДК 37.013.82-056.265

Н.В. Савінова
sonata16@i.ua
ORCID ID https://orcid.org/0000-0003-2617-8221
М.І. Берегова
beregova3103@gmail.com
https://orcid.org/0000-0003-4784-4465

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ТЕОРІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ В ГАЛУЗІ КОРЕКЦІЙНОЇ ПСИХОПЕДАГОГІКИ У ПРАЦЯХ В.М. СИНЬОВА

Стаття присвячена аналізу методологічних і теоретичних підходів, розроблених В.М. Синьовим, які стали визначними у формуванні сучасної дефектології та корекційної педагогіки. Автор акцентує увагу на концепції абілітації й реабілітації, які лежать в основі корекційної роботи з особами, що мають особливі освітні потреби через психофізичні порушення. У статті детально висвітлюється роль системного підходу, запропонованого В. Синьовим, який інтегрує біологічні та соціальні аспекти розвитку, сприяючи більш глибокому розумінню специфіки освітніх та соціальних потреб таких осіб. Особливу увагу приділено розгляду психологічних механізмів дивергенції і конвергенції, які визначають взаємодію між біологічними можливостями людини та соціальними умовами її розвитку.

У статті проаналізовано вплив ідей В. Синьова на становлення інклюзивної освіти та адаптацію педагогічних методик до сучасних вимог. Розглядаються практичні аспекти застосування його теорій, які є фундаментом для розробки ефективних освітніх програм і технологій реабілітації. Науковий підхід В. Синьова сприяє не лише вдосконаленню методології досліджень у галузі дефектології, а й підвищенню якості соціальної підтримки осіб із обмеженими можливостями здоров'я.

Результати статті є важливими для подальшого розвитку дефектології як міждисциплінарної галузі науки. Висновки дослідження інтегрують класичні ідеї та сучасні інновації, сприяючи формуванню нових шляхів теоретичного осмислення та практичного застосування наукового спадку В.М. Синьова у контексті актуальних викликів інклюзивної освіти і корекційної педагогіки.

Ключові слова: Віктор Синьов, дефектологія, корекційна педагогіка, абілітація, реабілітація, інклюзивна освіта, системний підхід, психофізичний розвиток, соціалізація, особливі освітні потреби.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток спеціальної педагогіки як міждисциплінарної галузі науки потребує глибокого осмислення її методологічних засад та теоретичних основ. У контексті динамічних змін у системі освіти, соціального захисту та інклюзії, дослідження в цій галузі набувають все більшої актуальності. Проте, на сьогодні залишається невирішеною низка питань, пов'язаних із інтеграцією класичних наукових підходів

та сучасних тенденцій у дослідженнях, що спрямовані на забезпечення ефективної роботи з особами з особливими освітніми потребами.

Творчий спадок В.М. Синьова є унікальним джерелом для вирішення таких методологічних та теоретичних викликів. Його наукові праці містять глибокий аналіз, інноваційні підходи та багаторівневий підхід до розуміння освітньо-корекційних процесів, що робить їх особливо цінними для сучасних досліджень у цій галузі. Проте, ще не проведено достатньо комплексного аналізу та систематизації його внеску, що утруднює подальше використання його ідей у сучасній науковій парадигмі.

Вивчення методології та теорії досліджень у галузі спеціальної педагогіки на основі праць В.М. Синьова є важливим кроком до розширення наукових горизонтів та вдосконалення практики допомоги дітям із особливими освітніми потребами.

Аналіз досліджень і публікацій. Віктор Миколайович Синьов є видатною постаттю в галузі корекційної педагогіки, і його науковий спадок привернув увагу багатьох дослідників.

Беца О.В. досліджувала педагогічні ідеї В.М. Синьова, зокрема в контексті пенітенціарної педагогіки [1]; Радов Г.О. аналізував методологічні підходи В.М. Синьова до корекційної педагогіки [3]. Кривуша В.І. працював над розвитком ідей В.М. Синьова у сфері соціальної педагогіки [2]; Шеремет М. К. вивчала аспекти інклюзивної освіти, спираючись на праці Синьова [12]; Шевцов А. писав про нові стратегії розвитку корекційної педагогіки, базуючись на ідеях В.М. Синьова [13].

Українські дослідники не лише аналізували його досвід роботи та наукові праці, але й розвивали його ідеї у своїх наукових роботах, що сприяло подальшому розвитку спеціальної педагогіки в Україні.

Віктор Миколайович Синьов — видатний український науковець, педагог і психолог, який зробив значний внесок у розвиток спеціальної педагогіки як наукової галузі в Україні. Його праці стали фундаментом для розвитку корекційної педагогіки, психопедагогіки та системного підходу до реабілітації осіб з особливими освітніми потребами.

Ми визначаємо ключові аспекти його внеску в сучасну корекційну педагогіку:

1. Теоретичні основи корекційної педагогіки. В.М. Синьов розробив концепцію корекційної педагогіки, визначивши її предмет, мету та завдання. Він глибоко досліджував психологічні механізми дивергенції і конвергенції, які впливають на розвиток особистості, а також взаємодію біологічних і соціальних чинників.
2. Абілітація і реабілітація. В своїх роботах В.М. Синьов акцентував увагу на важливості абілітації (створення умов для розвитку) і реабілітації (відновлення порушених функцій) як ключових елементів корекційної педагогічної діяльності.
3. Методологія і системний підхід. Його дослідження сприяли формуванню системного підходу до аналізу психофізичних порушень і створенню методологічних основ для їх корекції. Праці В.М. Синьова об'єднують класичні принципи педагогіки та сучасні наукові підходи.
4. Освіта і практична діяльність. В.М. Синьов активно впроваджував свої ідеї в освітню практику, розробляючи програми навчання і виховання для дітей з особливими освітніми потребами. Його праці стали основою для підготовки фахівців у галузі корекційної педагогіки.
5. Науковий спадок. Наукові доробки науковця, серед яких «Основи дефектології» і «Корекційна психопедагогіка», а також численні статті, стали джерелом знань для багатьох поколінь дослідників і практиків.

У науковій літературі значну увагу приділено синтезу ідей, викладених у працях В.М. Синьова, проте їх систематизація залишається відкритим питанням. Аналіз робіт інших дослідників, що працюють у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, також підтверджує високу актуальність теми і необхідність поглибленого вивчення її теоретичних і практичних аспектів.

Вивчення наукового спадку В.М. Синьова і його застосування у сучасних дослідженнях є перспективним напрямом для розширення меж наукового знання та вирішення актуальних проблем корекційної педагогіки, спеціальної освіти, інклюзії.

Мета статті. Метою статті є аналіз та систематизація методологічних і теоретичних підходів, представлених у наукових працях В.М. Синьова, для виявлення їх значення у розвитку сучасної корекційної психопедагогіки. Дослідження спрямоване на встановлення зв'язку між ідеями вченого та сучасними потребами в галузі підтримки осіб з особливими освітніми потребами, що дозволить удосконалити наукову базу та практичну діяльність у цій сфері.

Виклад матеріалу дослідження. В.М. Синьов розробив концептуальну основу корекційної педагогіки, визначив її предмет і завдання, а також акцентував увагу на важливості врахування взаємодії біологічних і соціальних чинників у розвитку людини. Його праці глибоко аналізували процеси абілітації (створення умов для повноцінного розвитку) та реабілітації (відновлення порушених функцій) як ключових елементів корекційної педагогіки. Вчений звертав увагу на значення виховання у формуванні готовності людини до особистісно та соціально повноцінного функціонування, наголошуючи на проблемах, які виникають у випадках порушень психологічного закону конвергенції, що негативно впливає на психофізичний розвиток і соціальне становлення особистості [11].

В. М. Синьовим вперше визначаються наукові вимоги до питання відкритої системи розвитку особистості в інтегрованому, інклюзивному, корекційному навчанні та вихованні учнів з порушеннями психофізичного розвитку. Дослідження корекційно-виховного впливу на особистість в умовах пенітенціарних закладів для дітей, які стали на шлях антисоціального розвитку, формування особистісних установок щодо об'єкта корекційно-виховного впливу, пошук позитивного довірливого спілкування, активізація самосвідомості, планомірний цілеспрямований вплив на свідомість і поведінку з метою формування відповідних установок, понять, позитивних орієнтацій; виправлення хибної поведінки, корекція недоліків, зумовлених негативним впливом оточуючого середовища, батьківського виховання і інших факторів; забезпечення відповідних умов для коригування подальшого повноцінного життя даної категорії вихованців; їх адаптація в соціальному оточенні – ось далеко не повний перелік наукових досліджень, що стали найсучаснішими досягненнями сучасної науки.

У роботах науковця зазначається, що «головна, центральна функція корекційної педагогіки – розробка і застосування таких умов (організаційних, змістовних, технологічних) освіти і виховання, які б враховували специфічні особливості внутрішнього реагування індивіда на педагогічні впливи, і там, де ці впливи у їх звичайному використанні не спрацьовують, модифікувати їх, вирішуючи два взаємопов'язаних завдання – адаптацію педагогічних засобів до своєрідності розвитку об'єктів освітньо-виховного процесу, і водночас – корекцію їхнього розвитку для забезпечення сприйняття зовнішніх впливів у максимально можливому неадаптованому спеціально вигляді. Тільки таким чином можна подолати дивергенцію між біологічною і соціальною площинами розвитку особи і забезпечити конвергенцію цих площин не лише ситуативно в тих чи інших педагогічних умовах, а в процесі прижиттєвого соціально-психологічного саморозвитку особистості» [6].

«Об'єктами корекційної педагогічної роботи є всі ті люди, які потребують спеціальної допомоги для абілітації чи реабілітації, тому, що мають органічні ушкодження матеріальної основи психофізичного розвитку, які призвели до обмежених можливостей здоров'я і соціально-особистісної життєдіяльності. Слід зазначити, що, такий підхід – з урахуванням наявності органічних причин дизонтогенезу – є характерним для традиційної дефектології. Проте значні стійкі відхилення розвитку і поведінки можуть бути зумовлені і суто соціальними причинами» [4].

Поза увагою залишаються ті люди, які не виявляють жодного очевидного зв'язку з органічними ураженнями, але все ж таки, є розумово відсталими. Цей феномен називали по-різному: відсталістю внаслідок соціокультурних факторів, сімейною відсталістю, відсталістю внаслідок розриву з оточенням, неорганічною відсталістю; нарешті, культурно-сімейною відсталістю. Ця група може становити до 70-75% всієї популяції людей з розумовою відсталістю [5].

Отже, при визначенні об'єктів корекційної педагогіки слід орієнтуватися не лише на наявність органічної патології, але, передусім, на глибину і сталість порушень розвитку та соціалізації, які можуть бути викликані й іншими (зокрема й не відомими, не встановленими) причинами.

У тих випадках, коли у спонтанних процесах онтогенезу і соціалізації як складових абілітації людини відбуваються суттєві порушення, виховання, яке цілеспрямовано керує цими процесами і набуває корекційного характеру і становить предмет корекційної педагогіки.

В. Синьов зазначає, що «корекційна педагогіка коригує (покращує, виправляє) суттєво ушкоджені біологічно або соціально (а точніше – у взаємодії до цих факторів) процеси розвитку людини. Виховання для досягнення своєї мети, як формування у людини готовності до особистісно і соціально повноцінного функціонування у суспільстві, має забезпечувати, так звану генезу її соціалізації. Це відбувається далеко не завжди, і виникає протилежне явище – дивергенція, як протиріччя між біологічно заданими можливостями людини на даний момент і конкретними соціальними впливами на неї. Таким

чином, психологічний закон конвергенції порушується, і дивергенція, що виникла, суттєво негативно відбивається як на психофізичному (біологічному) розвитку людини, так і на її особистісному (соціальному) становленні» [7].

Корекційне виховання у низці випадків виявляється необхідним на різних вікових етапах розвитку і стадіях соціалізації людини. Стосовно дорослих людей, які потребують корекційно-виховної допомоги, логічно ввести термін «корекційна андрагогіка». Терміни «корекційна» та «спеціальна» педагогіка дуже близькі за змістом, проте не тотожні, оскільки корекційна педагогіка виходить за межі роботи з дітьми, які потребують корекційно-виховних впливів, лише у спеціальних освітніх закладах, охоплюючи більш широку соціальну сферу. Корекційна педагогіка займається питаннями роботи з такими дітьми і дорослими в умовах реабілітаційних центрів, масових освітніх і позаосвітніх закладів, сім'ї тощо. Корекційні педагогічні впливи за необхідності системно поєднуються зі спеціальними засобами медичної, психологічної, інженерно-технічної корекції, створенням умов для соціально реабілітаційної підтримки людини з вадами розвитку та її родини. Такі впливи можуть здійснюватися як прямі, безпосередні, так і опосередковані (шляхом включення об'єкта корекції у спеціально створені умови діяльності і поведінки), але вони завжди мають бути цілеспрямованими, науково обґрунтованими, надійними і гуманістичними [10].

Своєрідність об'єктів корекційної педагогіки – людей з істотними порушеннями психофізичного розвитку, які значно ускладнюють соціально-адаптивні процеси, зумовлює її посилену відповідальність за результати своєї діяльності – як теоретичних досліджень так і втілення зроблених рекомендацій у практику освітньо-виховної та реабілітаційної роботи. З огляду на це актуалізується проблема поглибленої розробки методологічного підґрунтя корекційної педагогіки, передусім, посилення її зв'язків з іншими людинознавчими науками [9].

Для розуміння й обґрунтування соціального, (в т.ч. педагогічного ставлення до людини з обмеженими можливостями здоров'я, для ствердження гуманістичної парадигми розвитку корекційної педагогіки відповідно до міжнародних норм у галузі прав людини, зокрема з інвалідністю, важливого значення набуває філософсько-аксіологічний підхід до розв'язання завдань корекційно-педагогічної діяльності. Вона потребує високої особистої відповідальності її суб'єктів, їхньої толерантності, оптимізму, наполегливості, професійної майстерності, ставлення до дитини з будь-якими вадами психофізичного розвитку (глухої, сліпої, розумово відсталої, психопатизованої, соціально девіантної та ін.) як до цілісної особистості, носія індивідуальності, де завжди можна (і треба!) знайти позитивне, як до об'єкта любові, піклування і захисту [8].

Для сучасної корекційної педагогіки загострюється значущість філософсько-онтологічного підходу до розбудови своєї теорії і посилення її практичної віддачі. Це пов'язано з необхідністю проникнення у сутність тих явищ, з якими стикається корекційна педагогіка (здоров'я і хвороба, норма і патологія, біологічні і соціальні чинники різних типів дизонтогенезу та дизадаптації) тощо, знайти в системі педагогічної термінології точні визначення відповідних понять та їх вербальних позначень. При цьому слід враховувати, що в тих науках, з якими найчастіше пов'язана корекційна педагогіка – медицині та психології, – ті чи інші широко презентовані в її звичайному вжитку поняття трактуються не однозначно (наприклад, аномальність, психотерапія та ін.). Ускладнює взаєморозуміння в умовах виходу української корекційної педагогіки у міжнародний простір і те, що в зарубіжній спеціальній літературі явища, які вивчаються у зазначеній галузі науки, і трактуються за своєю суттю, і (особливо) позначаються не так, як це прийнято у нас (наприклад, адаптивність, ресоціалізація, корекція, особливі потреби дитини, втручання-інтервенція, виховання та ін.) [11].

Отже, для упорядкування понятійно-термінологічного тезаурусу сучасної корекційної педагогіки філософсько-онтологічний підхід є однією з методологічних засад досліджень. Але для побудови корекційно-педагогічних наукових концепцій та теорій, в основі яких є встановлення закономірних зв'язків між відповідними явищами, конструювання системи таких зв'язків (передусім, каузальних) у їх ієрархії. Між реальними явищами є каузальні, тобто реальні значення тих або інших навчальних, виховних, корекційно-розвивальних дій як причин позитивних змін у психіці особистості, поведінці розумово відсталих дітей.

Для з'ясування закономірностей освітньо-корекційного і реабілітаційного процесів та побудови відповідних наукових концепцій і теорій корекційна педагогіка звертається до філософсько-

гносеологічних позицій, які дозволяють отримувати результат як позитивне реальне наукове знання, розглядаючи корекційно-педагогічну взаємодію як системно-синергетичну цілісність, що зумовлює саморозвиток у боротьбі і єдності суперечностей та ін.

Онтологічні і гносеологічні підходи допомагають корекційній педагогіці розробляти свою конкретно наукову методологію, а також робити нові узагальнення, збагачуючи власну теорію. Це актуалізується на етапах диференціації наук (через що пройшла й корекційна педагогіка, виділившись з медицини, загальної педагогіки, дефектології), а також їх інтеграції. У побудові загальної теорії корекційної педагогіки об'єднуються її відносно самостійні галузі – сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, логопедія, психопедагогіка та ін., а також у спорідненій проблематиці – інші науки (спеціальна психологія, медицина, пенітенціарія тощо).

Висновки, перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.

Праці В.М. Синьова стали основою для підготовки спеціалістів у галузі корекційної педагогіки, сприяючи вдосконаленню освітніх програм і створенню інноваційних методів роботи з особами, які мають обмежені можливості здоров'я. Його дослідження мали системний характер, поєднуючи класичні підходи з сучасними методологічними принципами, що дозволило сформувати ґрунтовну теоретичну базу для подальшого розвитку науки.

В.М. Синьов здійснив величезний внесок у розвиток сучасної дефектології, сформувавши базові принципи і підходи, які визначають цю наукову дисципліну сьогодні. Його роботи значно вплинули на становлення системного підходу до вивчення і корекції порушень розвитку, а також на інтеграцію методів соціальної, психологічної та педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

В.М. Синьов також приділив велику увагу питанням діагностики та корекції. Його дослідження визначили стандарти сучасної корекційної педагогіки, зокрема через розробку інструментів для оцінки розвитку дітей і створення ефективних стратегій навчання та виховання. Завдяки його працям були започатковані нові напрямки у спеціальній педагогіці, включаючи інноваційні методи роботи з дітьми із комплексними порушеннями.

Його ідеї продовжують бути натхненням для сучасних учених, педагогів і практиків. Вони формують основу для подальших досліджень, спрямованих на вдосконалення підходів до підтримки і розвитку осіб з порушеннями. В.М. Синьов лишається ключовою фігурою, чий вплив відчутний у кожному аспекті сучасної дефектології.

Список використаних джерел:

1. **Беца О.В**. (2008) Пенітенціарні аспекти педагогіки співпраці академіка В.М. Синьова // Вісник Академії управління МВС. №3. С. 122–128. 2. **Кривуша В.І.** (2004) Педагогіка співпраці академіка В.М. Синьова // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. С. 6–11. 3. **Радов Г.О.** (2006) Методологічні підходи до формування педагогічної компетенції // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія: Корекційна педагогіка. С. 3–8. 4. **Синьов В.М.,** Коберник Г.М. (1994) Основи дефектології. Київ: Вища школа. 143 с. 5. **Синьов В.М.** (2007) Корекційна психопедагогіка. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 6. **Синьов В.М**. (2004) До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія: Корекційна педагогіка. 7. **Синьов В.М.** (2020) Психологічні основи соціалізації дітей з особливими потребами. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. 8. **Синьов В.М.** (2018) Інтегративні підходи у дефектології. Київ: Науковий центр дефектології. 9. **Синьов В.М.** (2021) Методологія спеціальної педагогіки. Харків: Видавничий дім «Освіта». 10. **Синьов В.М**., та колектив авторів (2019) Теоретичні аспекти корекційної роботи. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 11. **Синьов В.М.** (2022) Інновації у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Одеса: Видавництво «Гуманітарні науки». 12. **Шеремет М.К.** (2016) Освітньо-психологічна інтеграція школярів із психофізичними порушеннями в сучасних умовах України // Актуальні питання корекційної освіти. 2016. С. 323–344. 13. **Шевцов А.Г.** (2004) Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні // Дефектологія. 2004. №2. С. 6–11.

References

1. **Betsa O.V.** (2008) Penitentsiarni aspekty pedahohiky spivpratsi akademika V.M. Synova // Visnyk Akademii upravlinnia MVS. №3. S. 122–128. 2. **Kryvusha V.I.** (2004) Pedahohika spivpratsi akademika V.M. Synova // Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. S. 6–11. 3. **Radov H.O.** (2006) Metodolohichni pidkhody do formuvannia pedahohichnoi kompetentsii // Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. Seriia: Korektsiina pedahohika. S. 3–8. 4. **Synov V.M.,** Kobernyk H.M. (1994) Osnovy defektolohii. Kyiv: Vyshcha shkola. 143 s. 5. **Synov V.M.** (2007) Korektsiina psykhopedahohika. Kyiv: NPU imeni M.P. Drahomanova. 6. **Synov V.M.** (2004) Do pobudovy zahalnoi teorii

korektsiinoi pedahohiky: vyznachennia predmetu nauky // Naukovyi chasopys NPU im. M.P. Drahomanova. Seriia: Korektsiina pedahohika. 7. **Synov V.M.** (2020) Psykholohichni osnovy sotsializatsii ditei z osoblyvymy potrebamy. Kyiv: NPU imeni M.P. Drahomanova. 8. **Synov V.M.** (2018) Intehratyvni pidkhody u defektolohii. Kyiv: Naukovyi tsentr defektolohii. 9. **Synov V.M.** (2021) Metodolohiia spetsialnoi pedahohiky. Kharkiv: Vydavnychyi dim «Osvita», 2021. 10. **Synov V.M.,** ta kolektyv avtoriv (2019) Teoretychni aspekty korektsiinoi roboty. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. 11. **Synov V.M.** (2022) Innovatsii u navchanni ditei z osoblyvymy osvitnimy potrebamy. Odesa: Vydavnytstvo «Humanitarni nauky». 12. **Sheremet M.K.** (2016) Osvitno-psykholohichna intehratsiia shkoliariv iz psykhofizychnymy porushenniamy v suchasnykh umovakh Ukrainy // Aktualni pytannia korektsiinoi osvity. S. 323–344. 13. **Shevtsov A.H.** (2004) Nova stratehiia rozvytku korektsiinoi pedahohiky v Ukraini // Defektolohiia. №2. S. 6–11.

Nataliia Savinova, Mariia Berehova Methodology and Theory of Research in the Field of Defectology in the Works of V.M. Synyov

The article is dedicated to the analysis of methodological and theoretical approaches developed by V.M. Synyov, which have become foundational in shaping modern defectology and corrective pedagogy. The author focuses on the concepts of habilitation and rehabilitation, which form the basis of corrective work with individuals who have special educational needs due to psychophysical disorders.

The article elaborates on the role of the systemic approach proposed by Synyov, which integrates biological and social aspects of development, contributing to a deeper understanding of the educational and social needs of such individuals. Special attention is given to the psychological mechanisms of divergence and convergence that determine the interaction between human biological potential and the social conditions of development.

It examines the influence of Synyov's ideas on the formation of inclusive education and the adaptation of pedagogical methodologies to modern requirements. Practical aspects of applying his theories are discussed as the foundation for developing effective educational programs and rehabilitation technologies. Synyov's scientific approach not only enhances the methodology of research in the field of defectology but also improves the quality of social support for individuals with health limitations.

The article's findings are significant for the further development of defectology as an interdisciplinary field of science. The conclusions integrate classical ideas and modern innovations, fostering new pathways for theoretical understanding and practical application of Synyov's scientific heritage in the context of current challenges in inclusive education and corrective pedagogy.

Keywords: Viktor Synyov, defectology, corrective pedagogy, habilitation, rehabilitation, inclusive education, systemic approach, psychophysical development, socialization, special educational needs.

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2025.48.21
УДК 376-056.262:159.923]:929(477)"1940/2025"Синьов В.М.

Є. П. Синьова
ev_sineva@hotmail.com
https://orcid.org/0000-0001-5424-341X
І. О. Сасіна
sasina.prof@gmail.com
https://orcid.org/0000-0001-8046-5083

ВПЛИВ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ АКАДЕМІКА ВІКТОРА СИНЬОВА НА РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ОСОБИСТОСТІ У ТИФЛОПСИХОЛОГІЇ

У статті розглядаються наукові підходи академіка В. Синьова до формування особистісних потенціалів осіб з особливими освітніми потребами, зокрема і в умовах зорової депривації. Підкреслюється важливість комплексного формування якостей особистості, які оптимізують розвиток когнітивних можливостей, сприяють розвитку пізнавальних інтересів, критичного мислення та самостійності.

Теоретико-методологічні засади концепції В. Синьова узгоджуються з концепціями гуманістичної психології, а його наукові доробки стали основою сучасних національних досліджень у сфері розвитку особистості осіб з функціональними обмеженнями, зокрема осіб з порушеннями зору. На формування наукових позицій В. Синьова у розробці теорії особистості вплинуло вчення Л. Виготського про культурно-історичній розвиток людства.

У статті представлені результати теоретико-методологічного дослідження В. Синьова про наявність загальних та специфічних закономірностей у розвитку особистості в умовах дизонтогенезу. Творче опрацювання, розроблених В. Синьовим позицій з точки зору впливу порушення зору на цей процес, дозволило нам їх